

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 440/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej republiky, za ktorú koná Regionálna veterinárna a potravinová správa Michalovce**, Sama Chalupku 22, Michalovce, IČO 31 295 207, zastúpenej advokátskou kanceláriou PUCHALLA, SLÁVIK & partners s. r. o., Kmeťova 24, Košice, IČO 36 860 930, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Dušan Slávik, LL.M., proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 176/2020 z 31. marca 2022 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. júla 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto rozhodnutia a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľka navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou súdneho konania v postavení žalobkyne v konaní vedenom na Okresnom súde Trebišov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 229/2013 proti žalovanému [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „žalovaný“), o zaplatenie sumy 28 738,87 eur s príslušenstvom z dôvodu bezdôvodného obohatenia.

3. Dňa 2. novembra 2005 bola medzi sťažovateľkou ako predávajúcou a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako kupujúcim uzatvorená kúpna zmluva vo forme notárskej zápisnice [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktorej predmetom bol odplatný prevod nehnuteľností nachádzajúcich sa [REDAKOVANÉ], časť z nich zapísaných [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „kúpna zmluva z 2. novembra 2005“).

4. Dňa 21. decembra 2005 bola formou notárskej zápisnice [REDAKOVANÉ] uzatvorená kúpna zmluva medzi [REDAKOVANÉ] ako predávajúcim a [REDAKOVANÉ] ako kupujúcim (žalovaný), ktorej predmetom bol odplatný prevod predmetných nehnuteľností (ďalej len „kúpna zmluva z 21. decembra 2005“).

5. Žaloba sťažovateľky bola podaná z titulu bezdôvodného obohatenia, tvrdiac, že rozsudkom Okresného súdu Michalovce č. k. 20 C 80/2009 z 28. januára 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 127/2010 zo 14. decembra 2011 bolo určené, že sťažovateľka je výlučným vlastníkom predmetných nehnuteľností, ktoré užíval žalovaný, hoci nebol ich vlastníkom. Výšku bezdôvodného obohatenia sťažovateľka vyvodila z náhrady ušlého zisku z nerealizovaného prenájmu za obdobie od 1. októbra 2008 do 30. septembra 2012.

6. Predmetnými rozhodnutiami bolo určené, že sťažovateľka je výlučným vlastníkom uvedených nehnuteľností z dôvodu absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy z 2. novembra 2005 pre rozpor so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu platným a účinným v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy (absencia súhlasu Ministerstva financií Slovenskej republiky s prevodom nehnuteľností).

7. Podľa sťažovateľky žalovaný užíval predmetné nehnuteľnosti bez právneho dôvodu.

8. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 229/2013 z 13. apríla 2018 žalobu zamietol.

9. Krajský súd rozsudkom č. k. 2 Co 43/2019 z 23. mája 2019 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

10. Dovolanie sťažovateľky proti rozhodnutiu odvolacieho súdu bolo rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 176/2020 z 31. marca 2022 zamietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

11. Podstatou argumentácie sťažovateľky je to, že podľa jej názoru napadnuté rozhodnutie je arbitrárne a nepreskúmateľné z dôvodu, že najvyšší súd nesprávne posúdil otázku, či žalovaný bol dobromyseľným držiteľom dotknutých nehnuteľností, a ak áno, dokedy trvala jeho dobromyseľná držba.

12. Najvyšší súd nesprávne posúdil otázku, či v období, za ktoré si sťažovateľka proti žalovanému uplatňovala nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, žalovaný užíval nehnuteľnosti vo vlastníctve sťažovateľky bez právneho dôvodu alebo nie.

13. Podľa sťažovateľky dobromyseľná držba v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu zaniká v momente, keď sa držiteľ oboznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne boli spôsobilé vyvolať v ňom pochybnosti, že mu vec patrí. Najvyšší súd v rozhodnutí č. k. 4 Cdo 145/2019 z 29. januára 2020, ktoré bolo vydané v obdobnej právnej veci (žalovaným o vydanie bezdôvodného obohatenia bol [REDAKOVANÉ]), uviedol, že k strate dobromyseľnosti dochádza najneskôr nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení vlastníctva k veci, avšak podľa povahy konkrétnej veci dobromyseľnosť držby môže zaniknúť už samotným doručením žaloby o určení vlastníckeho práva.

14. V predmetnej právnej veci bolo potrebné vyriešiť otázku, či dobromyseľná držba žalovaného zanikla dňom doručenia žaloby o určení vlastníckeho práva alebo až dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva.

15. Podľa sťažovateľky v prejednávanej veci došlo k zániku dobromyseľnej držby žalovaného doručením žaloby o určení vlastníckeho práva, keďže z tejto žaloby jednoznačne a zrozumiteľne vyplývali dôvody absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy z 2. novembra 2005.

16. Tým, že žalovanému bolo priznané postavenie dobromyseľného držiteľa aj po tom, čo v dôsledku doručenia žaloby o určení vlastníckeho práva u neho preukázateľne došlo (z objektívneho, ako aj zo subjektívneho hľadiska) k vzniku pochybností o tom, že mu dotknuté nehnuteľnosti patria, došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, a to bez dôkladného a presvedčivého odôvodnenia takéhoto odklonu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde

18. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovateľka namieta, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené jej označené práva. Napadnuté rozhodnutie sťažovateľka považuje za arbitrárne a nepreskúmateľné z dôvodu, že najvyšší súd sa vysporiadal ústavne nesúladným spôsobom s jej argumentáciou, že dobromyseľná držba žalovaného zanikla dňom doručenia žaloby o určení vlastníckeho práva, a nie až dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva.

19. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neutržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

20. Ústavný súd k vzťahu medzi čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

21. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchyľil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem, a pristúpil k preskúmaniu zlučiteľnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 176/2020 z 31. marca 2022 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, s ústavou a dohovorom

22. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľka v rámci dovolania uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Sťažovateľka v rámci toho namietala, že odvolací súd aj prvoinštančný súd sa jej argumentáciou týkajúcou sa zániku oprávnenej držby žalovaného nezaoberali ústavne súladným spôsobom. Taktiež namietala nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, pretože považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za prekvapivé v tom, že odvolací súd použil na odôvodnenie svojho rozhodnutia § 129 a § 130 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, teda nie § 451 a § 458 tohto zákona ako súd prvej inštancie bez toho, aby si odvolací súd splnil svoju poučovaciu povinnosť vyplývajúcu z § 382 CSP.

23. K tomuto dovolaciemu dôvodu najvyšší súd uviedol, že nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý proces. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov odvolací súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd a ako tieto úvahy posudzoval odvolací súd (bod 17 odôvodnenia).

24. K namietanému pochybeniu najvyšší súd konštatoval, že odvolací súd sa vyjadril a náležite odôvodnil ne/oprávnenú držbu žalovaného, pričom uviedol, že v prejednávanom spore bolo nepochybné, že žalovaný nehnuteľnosti, ktoré kúpil na základe kúpnej zmluvy z 21. decembra 2005, mal vo svojej moci a nakladal s nimi ako s vlastnými. Sporné nehnuteľnosti žalovaný užíval ako vlastné v dobrej viere, že mu patria, a neužíval ich na podnikateľské účely. Ako vlastník nehnuteľností až do momentu vyslovenia absolútnej neplatnosti právneho úkonu a určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam v spore vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 20 C 80/2009 bol oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

25. Najvyšší súd poznamenal, že vyslovenie neplatnosti právneho úkonu nemôže byť na ťarchu žalovaného, ktorý v dobrej viere nadobudol sporné nehnuteľnosti, užíval ich ako vlastník so všetkými k tomu zodpovedajúcimi právami a povinnosťami a následne ich riadne sťažovateľke odovzdal (bod 17 odôvodnenia).

26. Najvyšší súd ďalej uviedol, že v konaní nezistil ani vadu prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí neaplikoval také ustanovenia, ktoré by neboli už aplikované súdom prvej inštancie, a tak nezaložil svoje rozhodnutie na celkom novom právnom názore, odlišnom od názoru súdu prvej inštancie, ale, práve naopak, v celom rozsahu sa stotožnil

s odôvodnením napadnutého prvoinštančného rozhodnutia (bod 22 odôvodnenia). Postup podľa § 382 CSP neprichádza do úvahy, ak sa odvolací súd rozhodol napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť, ale z iných právnych dôvodov. Výsledok konania je totiž totožný s výsledkom konania pred prvoinštančným súdom a v takom prípade by bolo zložité vyvodzovať zo zmeny právnej kvalifikácie situáciu, v ktorej došlo k odňatiu možnosti konať pred opravným súdom (bod 23 odôvodnenia). Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie a z toho dôvodu odvolací súd nemal povinnosť vyzvať strany, aby sa vyjadrili k možnému použitiu iného ustanovenia zákona (bod 24 odôvodnenia).

27. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uzavrel, že obsah spisu nedáva podklad na záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil (bod 17 odôvodnenia).

28. Ústavný súd zároveň dopĺňa, že právo na spravodlivý proces môže všeobecný súd porušiť aj svojím rozhodnutím ako výsledkom svojej procesnej činnosti, ak v jeho odôvodnení absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre jeho rozhodnutie. Ak takéto odôvodnenie nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

29. Z relevantných častí napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že odôvodnenie tohto rozhodnutia nenesie znaky arbitrárnosti ani extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a poskytuje odpovede na sťažovateľkou nastolené otázky. Ústavný súd za týchto okolností nemá ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby prehodnocoval právne závery najvyššieho súdu a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii. To je pre ústavný súd rozhodujúce a tomu zodpovedá aj záver najvyššieho súdu, ktorý námietky sťažovateľky o existencii vady podľa § 420 písm. f) CSP vyhodnotil ako neopodstatnené.

30. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že sťažovateľka v rámci dovolania uplatnila aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Sťažovateľka jeho opodstatnenosť založila na tvrdení o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (3 Cdo 97/2009, 5 Cdo 280/2007). Podľa sťažovateľky dobrá viera žalovaného mala zaniknúť už od okamihu podania žaloby o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam.

31. Najvyšší súd k tomu zdôraznil, že dovolacia otázka spočíva v tom, či žalovaný bol držiteľom predmetných nehnuteľností dobromyseľným alebo nie (a to vrátane jej posúdenia z časového aspektu, teda dokedy žalovaný bol dobromyseľným držiteľom a odkedy už nedobromyseľným), a v tom dôsledku, či bola jeho držba oprávnená alebo neoprávnená, resp. odkedy (a či vôbec) bola jeho držba neoprávnená. Posúdenie otázky dobromyseľnosti držiteľa veci nie je otázkou skutkovou, ale otázkou právnou (bod 28 odôvodnenia).

32. Najvyšší súd dospel k záveru, že v prejednávacom spore bolo nepochybné, že žalovaný s nehnuteľnosťami, ktoré kúpil na základe kúpnej zmluvy z 21. decembra 2005 a mal ich vo svojej moci, nakladal ako s vlastnými. Sporné nehnuteľnosti žalovaný užíval ako vlastné v dobrej viere, že mu patria. Ako vlastníak nehnuteľností až do momentu vyslovenia absolútnej neplatnosti právneho úkonu a určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam v spore vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 20 C 80/2009 bol oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním, a preto podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd svojím

právnym posúdením otázky postavenia žalovaného ako dobromyseľného držiteľa neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [sp. zn. 3 Cdo 97/2009, sp. zn. 5 Cdo 64/2018, R 14/2009 (body 31 a 32 odôvodnenia)].

33. Vzhľadom na už uvedené zistenia ústavný súd konštatuje, že pri preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. taký jeho postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Práve naopak, takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu relevantný právny predpis výslovne umožňoval (a stabilizovaná judikatúra priamo vyžadovala, pozn.), preto napadnutý rozsudok v predmetnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľky k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

34. Ústavný súd uzatvára, že v posudzovanej veci nezistil, že by napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky a jeho závery, ku ktorým v napadnutom rozsudku dospel, tak nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne), a tým za ústavne neudržateľné. Z napadnutého rozsudku vyplýva, že najvyšší súd sa vysporiadal s podstatnými námietkami sťažovateľky. Z odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. K porušeniu označených práv sťažovateľky nedošlo z dôvodu, že námietky, ktoré sťažovateľka formulovala v podanom dovolaní, posúdil najvyšší súd materiálnym spôsobom, teda podľa ich skutočného obsahu, a dospel k záveru, že dovolaním sťažovateľky bol napadnutý vecne správny rozsudok odvolacieho súdu, a preto ho zamietol. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

35. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

36. Ak najvyšší súd ústavne konformným a akceptovateľným spôsobom dospel k názoru, že dovolaním sťažovateľky bol napadnutý vecne správny rozsudok odvolacieho súdu, pričom vyčerpávajúcim spôsobom vysvetlil dôvody, ktoré viedli k tomuto záveru, a tento názor nebol ústavným súdom vyhodnotený ako svojvoľný (a teda ústavne neudržateľný), je zjavné, že absentuje akákoľvek príčinná súvislosť medzi rozsudkom najvyššieho súdu a označenými právami sťažovateľky.

37. Ústavný súd preto konštatuje, že neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého rozsudku najvyššieho súdu zasahoval, preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

38. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími návrhmi v nej obsiahnutými už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu